

Posudek školitele na diplomovou práci

Změny v charakteristikách plodnosti a strukturách obyvatelstva v jižní a východní Evropě: vzájemné vazby a souvislosti

Autor: Bc. Lukáš Kahoun

Rozsah: 85 číslovaných stran, z toho samotná textová část je v rozsahu 67 stran;
k práci přísluší i přílohová část, která je tvořena formou odkazů na animované
trojrozměrné grafy uložené na externím webovém úložišti.

Lukáš Kahoun si pro zpracování své diplomové práce zvolil téma, které lze na první pohled hodnotit jako standardní. Změny v reprodukčním a společenském chování obyvatelstva v evropských zemích v posledních padesáti letech, které se projevíly jak v základních ukazatelích plodnosti, tak vybraných socioekonomických ukazatelích, již byly mnohokrát popsány, přesto ale jsou stále vysoce aktuálním a relevantním tématem. Co však činí předkládanou práci unikátní, to je metodologický přístup k popisu těchto změn, resp. k porovnání vývojových tendencí obou skupin ukazatelů, jak plodnosti, tak struktur obyvatelstva. Navrhovaný způsob nejen vizualizace, ale i kvantifikace popisu vývojových změn v období 1970–2020, včetně jejich vzájemného porovnání, je v tomto ohledu ojedinělý.

Diplomová práce má standardní strukturu, textová část je rozdělena do šesti kapitol. Úvodní tři kapitoly jsou věnovány teoretickému ukotvení problematiky a charakteristice metodologických postupů a vstupních dat. Autor stručně, ale velmi výstižně, na základě představení základních teoretických konceptů a již publikovaných zjištění si připravuje potřebnou oporu pro představení a konfrontaci svých následných zjištění. Na základě studia literatury stanovuje dvě hlavní výzkumné otázky, které následně prokládá hned několika vstupními hypotézami. Posléze velmi pečlivě popisuje výběr analyzovaných států, stejně jako zdroje a kvalitu vstupních dat. Neméně detailní přístup volil i pro představení výběru použitých ukazatelů (tří charakteristik plodnosti a tří struktur obyvatelstva, které mají svou souvislost se změnami reprodukčního chování) a metodologického postupu, což je stěžejní pro správné pochopení výsledků práce. Již v těchto kapitolách Lukáš Kahoun prokázal, že dokáže nejen popsat neobvyklý metodický přístup, včetně jeho možných

limitací a dalších omezení, ale také velmi dobře podat čtenáři všechny potřebné informace. Text je tak velmi dobře srozumitelný i pro zájemce, kteří se nemusí tolik v dané problematice orientovat.

Další dvě kapitoly jsou již analytické povahy. Nejprve je obecně popsán vývoj všech šesti sledovaných ukazatelů v čase a prostoru tak, aby byl vytvořen dostatečný podklad pro následnou, stěžejní pátou kapitolu, která analyzuje vliv struktur obyvatelstva na charakteristiku plodnosti pomocí trojrozměrných grafů. Výsledky jsou podle mě velmi dobře názorné již z pouhého prvotního sestrojení těchto grafů. Autor se však nespokojil pouze s 3D vizualizací, kterou, jak bylo zmíněno výše, je možné odkazy z přílohové části sledovat i animované podobě. Jednak kvantifikoval tyto změny pomocí měření vzdáleností mezi body v jednotlivých trojrozměrných grafech, a to jak mezi počátečním a koncovým rokem sledování, tak i po jednotlivých desetiletých krocích, přičemž se pokusil o jakousi dekompozici vlivu jednotlivých ukazatelů na celkovou „vzdálenost“ proběhlých změn. Následně také představil analogický postup, který není založen na kvantifikaci změn, ale na posunu jednotlivých „bodů“ v rámci jednotkové krychle, rozdělené do osmi sektorů, což přidalo na relevanci jištěných závěrů. Výsledky průběžně shrnuje a snaží se identifikovat základní vývojové odlišnosti mezi státy jižní a východní Evropy. To se mu dle mého názoru velmi dobře podařilo, čímž podpořil již dříve publikovaná zjištění, včetně specifického postavení Portugalska v rámci zemí jižní Evropy. V Závěru práci jsou shrnuty hlavní výsledky s ohledem na vyřčené výzkumné otázky, i pomocí verifikace vstupních hypotéz, a jsou nastíněny také další možné směry výzkumu.

Předkládaná práce Lukáše Kahouna je na velmi vysoké úrovni. Díky unikátně použité metodě analýzy a vizualizace dat dokázal zpracovat i zdánlivě běžné téma a podpořit tak již publikovaná zjištění nejen neobvyklým přístupem vizualizace, ale také kvalifikace těchto změn, včetně dílčích jak časových, tak strukturálních proměn. Pro celou práci je navíc charakteristický velmi vyspělý psaný projev, schopnost autora přenést své myšlenky, postupy i zjištění směrem ke čtenáři a „vtáhnout“ jej do problematiky. Práce je velmi pečlivě zpracovaná i po grafické stránce, nelze v ní najít téměř žádné typografické chyby či chyby v citačních odkazech a zápisu bibliografické literatury. Dílčí formulační nepřesnosti, kterých i tak je naprosté minimum, se dají s ohledem na dosavadní menší zkušenost autora s psaním odborného textu prominout. Diplomová práce dle mého názoru odráží celkovou odbornou vyspělost studenta a jeho vysoký potenciál pro další vědeckou činnost.

Z výše uvedeného je zřejmé, že předkládaná práce dle mého názoru jednoznačně splňuje požadavky na kvalifikační práce tohoto typu, a proto

doporučuji přijmout diplomovou práci Bc. Lukáše Kahouna k obhajobě.

doc. RNDr. Luděk Šídlo, Ph.D.

Praha, 2023-05-16